

ДО 200-РІЧЧЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

УДК 82.09Т.Шевченко:82.02(=162)]“18”

Тарас Шевченко і західнослов'янський світ: міжкультурні рефлексії

Ярослав ГАРАСИМ

Доктор філологічних наук, професор
кафедри української фольклористики імені акад. Філарета Колесси,
декан філологічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
79000, м. Львів, вул. Університетська, 1
e-mail: jarhar@yandex.ua

У статті зосереджено увагу на окремих аспектах естетико-світоглядної еволюції творчості Т. Шевченка у контексті розвитку західнослов'янських літератур XIX ст. Осмислено історико-генетичні витoki Шевченкового поетичного слов'янофіліства, здійснено пропедевтичний аналіз слов'янських міжкультурних рефлексій у процесі проникнення творчості Кобзаря в польський, чеський, словацький та серболужицький культурний простір. Запропоновано розглядати творчість Т. Шевченка у західнослов'янському оточенні не у площині “збігів і впливів”, а через методологічну призму історико-культурного полілогу.

Ключові слова: еволюція, література, слов'янський світ, національний, творчість, міжкультурний.

За понад 150-літню історію шевченкознавча наука за широтою дослідницького діапазону та глибиною історико-теоретичного зондажу утвердилася як один із найавторитетніших напрямків україністики. Фактично майже не залишилося таких біографічних епізодів з Кобзарєвої Голгофи чи літературно-мистецьких феноменів його доби, які би не потрапляли у пошуковий фокус щонайменше кількох інтерпретаторів. Зрозуміло, що й проблема розкриття постаті Т. Шевченка у міжслов'янських культурних зв'язках має щедру наукову бібліографію й солідну філологічну автуру. Монографічні студії В. Щурата [16] (1917), О. Білецького [2] (1961), Є. Кирилюка [5] (1958), М. Мольнара [7] (1961), М. Неврлого [18] (1960), М. Якубця [17] (1961), Г. Вєрвеса [3] (1964) та сотні шевченкознавчих статей і публікацій (у тому числі учених, що представляють Львівський університет та Сербський інститут у Будишині) були унапрявлені на висвітлення маловивчених Шевченкових життєписних сторінок та потрактування складного й багатовимірного процесу міжкультурних взаємин поетового творчого генія із західнослов'янським світом. Щоправда, прес політичного доктринерства, що позначився на більшості досліджень другої половини ХХ ст., які появлялися в Україні та ідеологічно підконтрольних радянському режимові країнах, дуже часто витискав із макових зерен фактологічної істини, максимум соціально заангажованих, однобічних узагальнень і висновків, що їх продовжує переконливо спростовувати сучасна незалежна шевченкіана, методологічні орієнтири якої чітко сформулював Ю. Барабаш. Дослідник пропонує “...відмовитися від прямолінійного пошуку “збігів”, запозичень і впливів” [1, с. 9], а розглядати питання творчості Т. Шевченка у європейському (а отже, і в західнослов'янському)

контексті кризь призму своєрідного історико-культурного полілогу, сутністю якого є “контрапунктова злука, типологічне зближення в процесі розвитку та функціонування різних, незрідка супротиставних елементів – схожого з несхожим, гармонії з дисонансами, паралелей з перетинами, впливу з відторгненнями” [1, с. 14]. Отож спробуємо здійснити пропедевтичний аналіз означеної проблематики в координатній площині зазначених “паралелей з перетинами”, виокремивши для розгляду польський, чеський, словацький та серболужицький контексти.

Наукове осмислення західнослов'янських міжкультурних рефлексій щодо появи на світовому літературному видноколі кипучої музи Т. Шевченка та з'ясування історико-генетичних витоків його поетичного слов'янофільства варто сконструювати на усвідомленні того, що в сучасній політичній, соціальній та духовній атмосфері “на європейських теренах слов'янське питання було одним з ключових, мало комплексний характер, значною мірою акумулюючи в собі антиімперські (Росія, Австро-Угорщина) національно-визвольні та революційні устремління, й ідею всеслов'янського єднання як антипода імперського панславізму, і проблематику загальнослов'янського духовно-культурного відродження, утвердження засад національності та народності, традицій романтичної міфогероїки в її пов'язаності з історизмом та профетичною вірою в майбутнє слов'янства, і тугий вузол етнічних, релігійно-конфесійних, філософсько-етичних, екзистенційних проблем слов'янського світу” [1, с. 16].

Історіософську та художню ферментацію Шевченкового світогляду стосовно визначення стратегії політико-культурного співіснування слов'янських етносів можна простежити за текстами двох концептуально важливих його передмов – до першого видання “Гайдамаків” у 1841 р. та до нездійсненого видання “Кобзаря” року 1847. Спершу, характеризуючи неабияку складність та суперечливість трагічних сторінок спільної українсько-польської історії, яка експресивно представлена у кобзарській епіці, він зосереджується на етногенетичній спорідненості слов'ян, наголошуючи, що “що ми одної матері діти, що всі ми слав'яне” [14, с. 201]. Та вже через шість років, на вершині своєї політичної зрілості, усвідомлює, ця пракоренева спільність належить історичному минулому, у цивілізаційному ж поступі майбутнього кожна гілка слов'янства повинна зберігати свою національну індивідуальність. Апелюючи до етнічної безликовості та громадянської бездіяльності своїх земляків, Т. Шевченко ставить їм у приклад патріотичний чин В. Караджича, П. Шафарика та інших, які “не постриглись у німці (їм би зручніше було), а остались слов'янами, щирими синами матерей своїх, і славу добрую стяжали” [12, с. 208]. Як бачимо, надзвичайно прикметним для концептуалізації Шевченкового національно-соціального осердя виявляється отой еволюційний постулат: колись “одної матері діти”, а в футуристичному розвої “щирі сини матерей своїх”. За слухним спостереженням Ю. Барабаша, настроєвий пафос цієї передмови, “мисль її автора спрямовані не так на “європейськість” української літератури, як передовсім на утвердження її національної самобутності, народності, але діалектика в тому, що саме ці риси визначають її природне й особіне місце на європейському літературному кону...” [1, с. 10].

“Тугий вузол” (Ю. Барабаш) чи “гушавину питань” (Е. Шмідт) Шевченкової співпричетності до формування національно неповторної історико-культурної панорами на західнослов'янських теренах неможливо розв'язати без урахування цілого комплексу індивідуально-біографічних, світоглядно-духовних та суспільно-політичних перегуків у просторі і часі, які мають як контактено-генетичний, так і системно типологічний характер.

Незаперечним є те, що, з огляду на географічне розташування та успадкованість значного пластику середньовічної історії, найвагомішим у полілозі Т. Шевченка із західнослов'янським світом є відгомін польського національного культурного насліддя, менш присутніми чесько-словацькі духовні віяння і принагідно спорадич-

ними віхи становлення серболужицької культурної окремішності. Особисте знайомство Т. Шевченка з багатьма діячами польського патріотичного руху у першій половині XIX ст. та представниками літературного романтизму, його гостра реакція на репресивні заходи російської імперії як проти окремих осіб (смертні вирокі і численні роки заслання для лідерів нелегальних організацій), так і цілих інституцій (закриття інфікованих вірусом національної свободи Кременецького ліцею та Віленського університету) спричинили широку присутність польської тематики у Шевченковому поетичному доробку та постійну увагу до його творчості з боку польських інтелектуальних кіл. З огляду на це, абсолютно виправданими є міркування І. Франка, висловлені у “Передньому слові” до перевидання “Перебенді”: “...Для повного розуміння Шевченкової музи, крім (найважливіших) традицій і впливів місцевих, українських, а також (далеко менше важних) впливів російських, треба розслідити впливи польської літератури, котрі особливо сильні були в першій добі його поетичної діяльності, в добі романтичного націоналізму (до 1843 [-го]) і політичного радикалізму та панславізму (до 1847 [-го] включно)” [9, с. 91]

Реалізуючи свою дослідницьку стратегію щодо виявлення ідейно-естетичних основ ранньої поезії Т. Шевченка, далі І. Франко виокремлює з порівняно великого числа літературного польського представництва імена тих, чию писемну творчість варто першочергово розглядати при з’ясуванні полігенези типово Шевченкового романтичного ліро-епосу. “Ми бачили, – зазначає шевченкознавець, – з якого широкого круга думок брав наш поет імпульси і вказівки до своїх перших творів, може, й несвідомо, але талановито перетоплюючи в своїй голові і бурхливий романтизм Міцкевича та Гошинського, й шляхетське українолюбство Падури, і <...> все те з почуттям артистичної міри та реальної правди перещеплюючи на здоровий паріст української народної пісні та власної високорозвитої індивідуальності” [9, с. 107].

Щоправда, не всі літературознавці підтримували запропоновану у шевченкознавчих студіях І. Франка тезу про своєрідну міжлітературну дифузію у процесі зародження націєцентричних Шевченкових ідей через посередництво найпопулярніших тогочасних польських письменників. Так, зокрема, В. Щурат був переконаний, що джерела політичної безкомпромісності та антиімперської скерованості кипучої музи Т. Шевченка мають не літературний, а суспільно-історичний характер, а відтак їх треба вистежувати через осмислення того вольтажу соціальної напруги, що виник у Російській імперії внаслідок діяльності полонофільських патріотичних товариств – як діаспорних, так і метропольних. У розгорнутій проблемно-біографічній розвідці “Шевченко і поляки” він зазначає: “Спостерігаючи схожість думок у Шевченкових писаннях з думками в писаннях інших поетів, зачасто стверджували залежність поета від поета замість однакового в них обох улягання моді; за часто добавували поетичні впливи замість впливів життя” [16, с. 10]. Продовжуючи розмірковувати над феноменом Кобзарєвого гнівного осуду суспільних основ “темного царства”, В. Щурат формулює запитання, що для історико-літературного осягнення задекларованої проблеми є кардинальними: “Чи й Шевченкові суспільно-політичні думки, приписувані впливам польської поезії, не пливають із того жерела, що й помисли Кирило-Методіївських братчиків, а в відповідній польській поезії являються йому вже як добре знайомі. Чи не уляг Шевченко впливам польських поетів головно наслідком того, що захопився ранше суспільно-політичними ідеями з оточення тих поетів?” [16, с. 10].

Звичайно, такі дослідницькі висновки необхідно просіяти крізь густе сито методологічного критицизму із залученням до аналізу великого числа різноформатного історико-літературного фактажу, передусім тогочасної польської періодики, опублікованої за кордонами Російської імперії, що могла входити до численної Шевченкової лектури через її підпільне поширення серед молодих поляків – студентів Академії мистецтв. Зрештою, вивчаючи генетичну прецедентність найгострішого антицарського поемарію Т. Шевченка (у першу чергу “Кавказу” та “Сну”), потрібно

зважити і на ймовірну можливість рецептивних вражень поета від публіцистичних одкровенень активного діяча “Молодої Польщі” Яна Чинського, який друкував свої праці на сторінках часопису “Рóінос” (“Північ”), що виходив у Парижі з 1 січня до 12 жовтня 1835 р. Накреслюючи першочергові завдання для adeptів польського революційного руху на європейських просторах, В. Щурат пише: “Захід Європи не знає, що то цар, що то бояри, не знає московської системи, не відчуває, якою небезпекою загрожує йому варварство і бута петербурзького кабінету. До нас належить виявити стан московських невільників, стан підбитих країв, відкрити збайдужілим народам, яка будучина жде їх, коли дозволять укоронованим Калмукам безкарно забирати що-раз нові краї, мордувати що-раз нові народи” [16, с. 16]. Рівно через 10 років Т. Шевченко могутньою силою свого поетичного генія дасть змістовно вичерпні й художньо досконалі відповіді на всі ці питання, експресивно оприявнивши варварську сутність людиноненависницької московської деспотії.

З іншого боку, використання текстів пропагандистської публіцистики польсько-го підпілля для в'яснення еволюції політичних візій та державотворчого світогляду Т. Шевченка повинно супроводжуватися й розумінням того, що історико-суспільне становище Польщі та України у складі тодішньої Російської імперії було принципово неоднаковим. За влучними спостереженнями І. Дзюби, “політичний, національний і культурний гніт у Польщі не був таким безоглядним, як в Україні; існування польської нації не заперечувалося, тоді як українську націю не визнавали і силоміць “інтегрували” в “триєдиний руский народ”, а мову оголошували провінційним діалектом російської і забороняли друк нею. Польща не була інтегрована в російську культуру, Україна ж, починаючи від середини XVII ст., віддавала чи не всі свої сили творенню російської культури, будучи позбавленою можливості творити власну. У Польщі зберігалася потужна національна еліта; в Україні більшість її інтегрувалася в московсько-імперську” [4, с. 319]. Чи не цей анабіотичний стан українського національного організму тієї доби зобразив Т. Шевченко у поезії періоду “Трьох літ”:

... заснула Вкраїна,
Бур'яном укрилась, цвіллю зацвіла,
В каложі, в болоті серце прогноїла
І в душло холодне гадюк напустила...”
А дітям надію в степу оддала [13, с. 254].

Важливим ферментом для формування західнослов'янського контексту Шевченкової творчості є будительська діяльність і культуротворчий чин провідників чеського національного відродження та релігійних реформаторів. Попри епізодичну й суто номінативну присутність чеських діячів у тексті Кобзарєвого “Послання”, найвагомішою в аспекті міжкультурних рефлексивних взаємин є, без сумніву, поема “Єретик”, написана на історичному матеріалі про духовне подвижництво Яна Гуса та присвячена П. Шафарикові. Не вдаючись до докладного аналізу історизму поеми чи розкриття художньої концептуалізації оновлення консервативних догм католицького кліру, нагадаємо лише деякі фактологічні особливості її назагал добре вивченої генези. Т. Шевченко був знайомий із працями Шафарика. “Цьому сприяло, – стверджують упорядники повного академічного видання творів Т. Шевченка, – його знайомство і приязні стосунки з О. Бодянським, що був у дружніх взаєминах з празьким професором, листувався з ним і перекладав його книжки російською мовою. Про те, що поет був обізнаний із “Слов'янським народописом” у перекладі О. Бодянського, виданим у Москві 1843, свідчить запис останнього на аркуші зі списком осіб, яким було надіслано згадану книжку... Запис цей було зроблено 14 лютого 1844 р. Саме в цей час Т. Шевченко перебував у Москві, де він познайомився і дуже швидко подружився з О. Бодянським. Можна з певністю твердити, що поет читав перші три частини “Слов'янських старожитностей” у перекладі О. Бодянського,

які було видано в Москві у 1837–1838 рр., а також, імовірно, статтю “Про малоросійське наріччя у зіставленні з великоруським та білоруським (за Шафариком)”, надруковану в неофіційній частині “Полтавских губернских ведомостей” у № 13 і 14 за 1845 р.” [15, с. 719].

Ці документально описові свідчення можна доповнити деякими мемуарними джерелами, а саме спогадами Кобзарєвого сучасника і приятеля О. Афанасьєва-Чужбинського, які відображають всю серйозність і відповідальність поета у процесі художнього опрацювання історичного матеріалу та привідкривають окремі секрети його творчої лабораторії. “Шевченко, – згадує мемуарист, – розказував мені, що прочитав усі, що лише можна було дістати, джерела про гуситів та епоху, яка їм передувала, а щоб не наробити промахів супроти народності, – не залишав у спокої жодного чеха, якого зустрічав у Києві й в інших місцях і розпитував про топографічні і етнографічні подробиці” [11, с. 13]. Окрім народознавчих та лінгвістичних праць П. Шафарика, літописних хронік та етнографічних респонденцій, на відточення світоглядного вістря “Єретика” могли вплинути й уже згадувані польські агітаційні часописи. Йдеться насамперед про дописи співредактора видання “Polska Chrystusowa” (“Польща Христова”) Людвіга Круліковського, що виходило впродовж 1842–1846 рр. у Парижі, в одному з яких він, “пропрокуючи римському католицизму упадок, не щадить лайок папі і єзуїтам. Ставить папу все на рівні з царем Миколою І, котрого імени не виписує ніколи інакше, як малою початковою буквою, вже й графічно виявляючи йому погорду. Називає папу спільником Миколи і торговцем” [16, с. 50]. Підтекст Шевченкового “Єретика” насправді є набагато глибшим, але у певних політично актуалізованих сенсах цілком відповідає цим неприхованим судженням польського публіциста.

Найменш резонансним, але водночас реалізованим фрагментарними історико-літературними подіями, є українсько-лужицький міжкультурний діалог. Обґрунтування цього феномена виводимо через об’єктивні зауваги професора К. Трофимовича, який у статті до другого тому колективної монографії “Українська література в загальнослов’янському і світовому літературному контексті” стверджував: “Українська культура нечітко вицленовувалася лужицькими сербами з духовних здобутків Росії, щодо інформації на Україні про серболужичан, то вона була скупкою і неточною” [8, с. 292]. Попри те, у найновіший період розвитку порівняльно-контактних філологічних студій насамперед завдяки працям самого К. Трофимовича, а також його колегам і послідовникам – українським і лужицьким, у цьому напрямку маємо значні досягнення. Літературознавчі і культурологічні дослідження В. Моторного, Мерчіна Фелькеля, О. Лазор, Бено Бudara та інших дослідників простежують інтеграційний маршрут Шевченкової творчості у серболужичий гуманітарний простір – від офіційно першої в Німеччині бібліографічної нотатки про появу Шевченкових “Гайдамаків”, яку опублікував професор Ляйпцизького університету Ян-Петро Йордан 1843 р. у першому номері журналу “Щорічник слов’янських літератур, мистецтва і науки” (“Jahrbücher für slawische Literatur, Kunst und Wissenschaft”) до пошуково новаторських біографічних припущень Мерчіна Фелькеля про ймовірну зустріч Т. Шевченка й лужицького культурного діяча Яна-Арношта Смолера в часі його перебування в Росії (1859–1860 рр.). Окремо варто звернути увагу на науково-критичну інтерпретацію “Гайдамаків” у славістичних студіях Люсії Гайнец та лінгвостилістичний аналіз здобутків серболужичького перекладацтва, започаткованого публікацією у 1964 р. на сторінках журналу “Rozhľad” перекладу Шевченкового “Заповіту”, автором якого був поет, відомий бібліограф і літературознавець Ю. Млинк. На сьогоднішні лужицьким читачам, крім цієї поезії, доступні лише віршоване відтворення “Тополі”, окремі рядки поем “Гайдамаки”, “Катерина” та лірична медитація “Я не нездужаю нівроку”, що появилися в одному з нарисів циклу “Подорож на схід” нижньолужичького письменника Ю. Коха та

“стали своєрідними ілюстраціями до його намагання збагнути Кобзаря у загально-людському контексті” [6, с. 307].

Загалом, такий далеко невичерпний і до певної міри причинковий погляд на проблему міжкультурних рефлексій у площині “Тарас Шевченко і західнослов’янський світ” насправді свідчить про наукову перспективність та філологічну актуальність студій такого штибу, методологічним камертоном для яких могли б стати авторитетні інвективи І. Франка: “Шевченко не любив слов’ян за те тільки, що вони слов’яни, не бачив ані жодного містичного значення в їх назві, не впускався в туманні міркування про світлу будучину слов’янської раси на тій одинокій основі, що “захід гниє”, а слов’яни здорові, непочаті, не вірив ні в ніякі окремі принципи будуючої “слов’янської” культури. З минувшини слов’ян він підносив тільки такі моменти, де слов’яни (одиниці) вносили свої вклади в скарбівню загальнолюдської цивілізації” [10, с. 233].

ЛІТЕРАТУРА

1. Барабаш Ю. Тарас Шевченко в європейському літературному полілозі / Ю. Барабаш // Слово і час. – 2013. – № 9. – С. 3-19.
2. Білецький О. І. Шевченко і слов’янство / О. І. Білецький. – К., 1961.
3. Вервес Г. Д. Т.Г.Шевченко і Польща / Г. Д. Вервес. – К., 1964.
4. Дзюба І. Шевченко і Словацький / І. Дзюба // Дзюба І. М. З криниці літ: у 3 т. – К.: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2006. – Т. 2. – С. 313-334.
5. Кирилюк Є.П. Шевченко і слов’янські народи / Є. П. Кирилюк. – К., 1958.
6. Лазор О. Невідомий переклад “Заповіту” Шевченка верхньолужицькою мовою // Проблеми слов’янознавства. – Вип. 60. – Львів, 2011. – С. 305-310.
7. Мольнар М. Тарас Шевченко у чехів та словаків / М. Мольнар. – Пряшів, 1961.
8. Трофимович К. Серболужицька література і Україна / К. Трофимович // Українська література в загальнослов’янському і світовому літературному контексті: У 5 т. – К.: Наук. думка, 1987. – Т. 2. – С. 291-304.
9. Франко І. Передне слово [До видання: Т.Г.Шевченко “Перебендя”. Львів, 1889] // Іван Франко. Шевченкознавчі студії / упор. М. Гнатюк. – Львів: Світ, 2005. – С. 89-108.
10. Франко І. Чи справді Т.Шевченко написав вірш “Слов’янам”? / І. Франко // Іван Франко. Шевченкознавчі студії / упор. М. Гнатюк. – Львів: Світ, 2005.- С. 233-235.
11. Чужбинский А. Воспоминания о Т. Г. Шевченке / А. Чужбинский // Русское слово. – 1861. – № 5.
12. Шевченко Т. [Передмова до нездійсненого видання “Кобзаря”] / Т. Шевченко // Шевченко Т. Г. Зібрання творів: У 6 т. (вид., автентичне 1-6 томом “Повного зібрання творів у дванадцяти томах”) / Редкол.: М. Г. Жулинський (голова) та ін. – К.: Наук. думка, 2001.- Т. 5. – С. 207-208.
13. Шевченко Т. Зібрання творів: У 6 т. / Т.Г.Шевченко. – К: Наук. Думка, 2003.- Т. 1. – 782 с.
14. Шевченко Т. Передмова [до видання “Гайдамаки”. Поема Т.Шевченка. Санктпетербург, 1841] / Т. Шевченко // Шевченко Т. Г. Зібрання творів: У 6 т. (вид., автентичне 1-6 томом “Повного зібрання творів у дванадцяти томах”) / Редкол.: М. Г. Жулинський (голова) та ін. – К.: Наук. думка, 2001. – Т. 5.
15. Шевченко Т. Г. Зібрання творів: У 6 т. (вид., автентичне 1-6 томом “Повного зібрання творів у дванадцяти томах”) / Редкол.: М. Г. Жулинський (голова) та ін. – К.: Наук. думка, 2001.- Т. 1.
16. Щурат В. Шевченко і поляки: Основи взаємних звязків / В. Щурат. – Львів, 1917. – 132 с.
17. Jakóbiec M. T. Szewczenko i literatura polska / Marjan Jakóbiec. – Warszawa, 1961.
18. Nevrlý M. T. H. Ševčenko. Revolučný básnik Ukrajiny / Mikulaš Nevrlý. – Bratislava, 1960.

Taras Shevchenko and the West Slavic World: Intercultural Reflections

Yaroslav HARASYM

In the article attention is paid to separate aspects of aesthetic and worldview evolution of Taras Shevchenko in the context of the development of the West Slavic literatures in XIX c. Historical and genetic origin of Shevchenko's poetic Slavophilism is comprehended, propaedeutic analysis of Slavic intercultural reflections in the process of penetrating of Kobzar's creative work into Polish, Czech, Slovak and Sorbian cultural space is performed. It is offered to consider the creative work of Taras Shevchenko in West Slavic surrounding not in the area of "coincidences and influences", but through the methodological prism of historical and cultural polylogue.

Key words: evolution, literature, Slavic world, national, creative work, intercultural.

Тарас Шевченко и западнославянский мир: межкультурные рефлексии

Ярослав ГАРАСИМ

В статье рассмотрены отдельные аспекты эстетико-мировоззренческой эволюции Т. Шевченко в контексте развития западнославянских литератур XIX в. Осмыслены историко-генетические истоки поэтического славянофильства Т. Шевченко, осуществлен пропедевтический анализ славянских межкультурных рефлексий в процессе проникновения творчества Кобзаря в польское, чешское, словацкое и серболужицкое культурное пространство. Автор статьи предлагает рассматривать творчество Т. Шевченко в западнославянском контексте не в аспекте "совпадений и влияний", а сквозь методологическую призму историко-культурного полилога.

Ключевые слова: эволюция, литература, славянский мир, национальный, творчество, межкультурный.

Стаття надійшла до редколегії 9.04.2014

Прийнята до друку 12.05.2014

Нові книги

Кирчів Р. Ф. Студії з українсько-польського етнокультурного пограниччя. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. – 462 с.

Книга містить низку аналітичних опрацювань із проблематики українсько-польського етнокультурного суміжжя, зокрема, його виразу у фактології зв'язків національних культур обох народів, історичній парадигмі їхніх зустрічей, стиків, перехресть, взаємодії і взаємовпливів від давнини до сучасності та задіяних у цьому процесі конкретних творчих особистостей. Статті, розвідки, нариси, матеріали, які автор написав упродовж багатолітньої науково-дослідної праці, відкривають читачеві цікаві епізоди співпраці українських і польських літераторів і вчених, звертання до історії, традиційно-побутової культури, усної словесності українського народу й продуктивні трансформації цього матеріалу у їхніх художніх творах та наукових працях.

